

עלון דברי חיים לפרשת בהעלותך

ענין אמירת פסוקי "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך" בשעת פתיחת ארון הקודש והוצאת ספר תורה, יש לבאר דהנה מובא בוזהר הקדוש בפרשת ויקהל: אמר רבי שמעון, כשמוציאים ספר תורה בציבור כדי לקרוא בו, נפתחים שערי שמים של רחמים ומעוררים את האהבה העליונה, וצריך אדם לומר כך: "ברוך שמייה דמארי עלמא בריך כתרך ואתרך וכו'".

הרי אנו למדים מדברי הזוהר, שבשעת פתיחת הארון, עת רצון היא להתעוררות בעניינים שבקדושה. והנה תמיד כל אימת שנפתח איזה פתח לענין שבקדושה, מיד קופצים המפריעים והמהרסים כדי לקעקע את ההתעוררות כבר בתחילתה. ולפיכך אנו מתפללים בשעת פתיחת הארון, שזו שעה של התגלות והתגברות כוחות הקדושה – שיפוצו האויבים, והמשנאים ינוסו מפני התעוררות רשפי קודש והתנוצצות רוחות הטהרה והעלות הנפש – ואם אכן תתקבל תפילתנו, ונתמיד בקיום התורה ובשמירת הטהרה, אז נזכה שיקויים "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", במהרה בימינו אמן.

רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל

"זהמן כזרע גד לבן ועינו כעין הבדולח שטו העם ולקטו

וטחנו בריחים או דכו במדוכה" [י"א, ז' ח']

אנו רואים שהתורה האריכה כאן בשבחו של המן, כדי להוקיע את רשעותם של המתלוננים שהתלוננו עליו ללא הצדקה – בהיותו באמת מאכל משובח. כשנתבונן בהנהגתו של הקב"ה עם אוכלי המן, נמצא שמה שכידוע הרשעים לא מצאו את מנתם הקצובה ליד פתח אהלם, אין זה בגדר "עונש" על העבירות שבידם, אלא זה היה מצב – שהם עצמם, כמו ידיהם, יצרו אותו! הכיצד? רשעים אלה לא היו בעצם אנשים רעים כל כך, גם הם היו מאמינים בלב שלם שהקב"ה יספק להם את כל צרכם, אבל בבוקר, כשהביטו על מנת המן שהגיעה לפתח אהליהם, התכווצה קיבתם, ותמהו "במנה זו נהיה שבעים? לא יתכן!", ומיד יצאו לסיור במחנה, אולי ישנה אפשרות לקבל באיזה מקום תוספת...

ואילו הצדיקים אמרו: אם זה מה שנשלח מן השמים, כנראה שזה מה שיספיק!

"ואתנה את הלויים" [ח', י"ט]

וברש"י: ה' פעמים נאמר "בני ישראל" במקרא זה להודיע חיבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה חומשי תורה.

מה טעם שזה נזכר דווקא בפרשה זו?

ברם, כאשר נבחרו רק הלויים לעבודה, הרי עשויים היו בני ישראל לבוא לידי חולשת הדעת, שאין הם ראויים לעבודה, לפיכך מזכיר כאן הכתוב את חיבתם לפני המקום, בדומה לחמשה חומשי תורה, אשר אם כי כל אחד מהם הוא ספר בפני עצמו, בכל זאת מהווים חמשתם יחד תורה אחת, כך גם בני ישראל, אף כי מחולקים הם לכהנים, לויים וישראלים, בכל זאת מהווים הם ביחד עם סגולה אחד...

חידושי הרי"ם

"עשה לך שתי חצוצרות כסף" [י', ב']

מדוע היו צריכים לתקוע בחצוצרות כדי להקהיל את הנשיאים אל משה רבינו, וכי אי אפשר לשלוח שליח נכבד מטעמו של משה שיעבור בין י"ב הנשיאים ויקרא להם לאסיפה? לשם מה נצרכו לאותו אקט של תקיעת החצוצרות שהיה כרוך בפרטים על מאד?

מתרץ הרלב"ג: נתאר לעצמנו מה היה קורה אילו היה הולך השליח אל ביתו של א' הנשיאים ולא היה מוצא אותו בבית. הוא היה משאיר הודעה אצל א' מבני הבית, אך בינתיים היה הולך אותו נשיא ברחוב ופוגש נשיא אחר, אליו כבר הגיע השליח, ואז היה שומע שמתקיימת אסיפה אצל משה רבינו והוא עדיין לא הוזמן לשם. בדרך זו היתה נוצרת תרעומת בלבו של הנשיא, ומכאן ועד למריבות ולפילוגים, קצרה הדרך... לכן, קבע הקב"ה שיתקע בחצוצרות ואז הכל יהיו מעודכנים בבת א' ובאותו רגע, ללא תחרות וללא קנאה ושנאה.

רלב"ג

"ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך

וינוסו משנאיך מפניך" [י', ל"ה]

מרגלית טובה נאמרה מפי רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל בטקס חנוכת א' הישיבות:

למחרת כבר לא מצאו אותם הרשעים את המן ליד הבית, זה לא היה עונש, זו היתה תוצאה הגיונית מהתנהגותם ביום הקודם. מי שרוצה להיות "עצמאי", שאינו סומך על הקב"ה, נותנים לו את מבוקשו, שוב לא יישלח המן לביתו, עליו לאסוף אותו מרחוק... אח"כ עשו חשבון מה הרוויחו, כיון שראו שלא הרוויחו, מן הסתם חזרו בתשובה. רק אלו, שהתעקשו ולא התייאשו והוסיפו להתאמץ לריק, המן הלך והתרחק מהם. כשהתלוננו אח"כ על גורלם הקשה, היה זה באמת ללא כל הצדקה, כי הם גרמו זאת במו ידיהם.

גם אצלינו, כך היא ההנהגה - אלא שעכשיו, התוצאות אינן מיידיות, גם היום יש מי שמוכן להסתפק במה שמוצא "לפני הדלת", גם אם לא נראה שזה יוכל להספיק. הוא מוכן לסמוך על הקב"ה שישלח את ברכתו במעט הזה, והוא מוכן לוותר על מה שאין ידו משגת, גם אם בעיני אחרים זה נראה כ"הכרחי ביותר". בסופו של דבר הוא מצא - שלא חסר לו כלום. מי שחושב אחרת, מתחיל להתאמץ, לחפש, ואז מתחיל ה"גלגל החוזר" להסתובב... כיון שרודף אחרי הפרנסה, היא בורחת ממנו, בדיוק כפי שברח המן מאותם אלה שרדפו אחריו.

אצלינו אי אפשר לראות בצורה מוחשית את התולעים ואת הריקבון כפי שראו אותם אוכלי המן. להם, לא היתה כל בעייה לזהות את הטעות שעשו בבוקר, כשאספו יותר ממה שמגיע להם. אבל אנחנו, קשה לנו לעשות חשבון. תמיד אנחנו חושבים ובטוחים ש"אי אפשר בלי זה". לעולם לא נקשור את קשיי הפרנסה עם ביטחוננו הלקוי, אלא נאמר לעצמנו "ככה זה", ועד שנגיע סוף סוף לחשבון הנכון, כבר יהיה מאוחר מדי. רק אם נתבונן במה שאירע בדור המדבר ונפנים את המסר היוצא מן הדברים נוכל לראות את האמת.

מזקנים אתבונן ע"פ המגיד מדובנא

"ויאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק"

[י"א, י"ב]

יש לדקדק בדבריו של משה רבינו לפני הקב"ה בעת שביקשו ממנו ישראל לתת להם בשר במדבר: "כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק", ולכאורה כיצד הגיע ה"אומן" שמשמעו מחנך ופדגוג ונועד לילד מבוגר יותר בגיל החינוך, אל ה"יונק" שזקוק עדיין למינקת? וכי שמענו מעולם שה"יונק" נישא בחיקו של ה"אומן"?

אמנם על כך התאונן ודוה לבו של משה רבינו לפני הקב"ה: אתה מטיל עלי לתת לעם בשר לאכול - עלי, שהועדתני להיות לישראל מורה ומנהיג רוחני - כפי שכתוב "והודעת להם חוקי האלקים ותורותיו" - הנך מטיל עלי את התפקיד לדאוג לאספקת בשר בשביל ישראל, הרי זה בדיוק כאילו מוסרים "יונק" בידי "אומן", האומן הינו מחנך פגוגי, ואילו את היונק צריכים להניק, לרחוק וללפף, תפקידים הנמצאים בתחומה של ה"מינקת" ובשום אופן אין להם קשר עם ה"אומן". אלי משתייכים, טען משה, התפקידים ללמד אותם תורה ולהתפלל בעדם, להנהיגם ולחנכם ברוח התורה, אולם במה שאני צריך לחשוב גם אודות בשר לאכילתם, הריני שרוי במצב המגוחך והמשונה של ה"אומן" שמסרו בידי "יונק" והן זוהי טרגדיה גדולה מדי, הרי אינני האיש המתאים בכלל לתפקיד זה!

דברים אלו נאמרו ע"י הרב מאיר שפירא מלובלין כשהסעיר בדבריו על יהודים עשירים משכבות החרדים שהם משוללים כל אינטרס בשביל כבוד התורה וקיומה, ונותנים לרב שישחיר את פניו וינתק עצמו מן מן הישיבה והתלמידים כדי לטלטל בדרכים לאסוף כסף לישיבה.

רבי מאיר שפירא מלובלין

"והנה מרים מצורעת כשלג" [י"ב, י']

הטעם שלקתה מרים בצרעת דווקא, אפשר לומר, דהנה מרים דיברה לשון הרע על משה רבינו אודות האשה הכושית אשר לקח, ואיתא בספרים הקדושים שכל אחד שמדבר על חבירו הגם שיש בחבירו יותר דברים מגונים, ידבר רק המעלות שיש בחבירו יותר ממנו.

והנה במסכת בכורות איתא [פ"ז, מ"ו]: "הכל מטמאים בנגעים חוץ מכושי", אם כן היתה מרים צריכה לחשוב המעלה של כושית שאינה מקבלת טומאת נגעים, ולא עשתה כן, רק דיברה לשון הרע, לכן לקתה בצרעת, להראות לה שדבר זה יש לכושית מעלה יתירה ממנה, שהיא כן נטמאת בצרעת, משא"כ הכושית.

אמרי דעת

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה **יקותיאל בן אלישבע** נ"י
לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com